

ДУ2
ГР5

ЗАХАР ГОНЧАРУК

ГОСПОДАРОЧКА

6058

Д 42
Г 65

8409 28735
53782 6058

Захар Гончарук
ГОСПОДАРОЧКА

ВИДАВНИЦТВО ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ «ВЕСЕЛКА»
КИЇВ 1969

Державний науковий центр
Бібліотека і читальня
для дітей Радянської України
У Р С Р
Бібліотека

I

Хвилька хлюп-хлюп... А човник хить-хить... Лячно Любі плинути.

Чи то тиша тишу колише, чи сивий сон куделю свою чеше?..

Тепло Любі плинути.

Тільки Мишко удвох із баяном не вгамуються ніяк, так один одного благають, так уже один одному допікають, ніби поділити не можуть з-поміж себе отих гудзиків перламутрових. Аж покректують басы, надимаючи поморщену від натуги розчервонілу свою шию.

І розбризкуються ті згуки аметистами на трави, на дерева, на Мишкову синю сорочку, що велетенським піднебессям розвітрилюється над усією балкою...

— Дивися, донечко,—
наказувала мама Любі,—
коли зійде сонечко,
дістанеш кашу з груби,
понагодуєш курчаток,
понапуваєш гусеняток
та підметеш світлицю.

Сніданок —
у сковорідці на кабиці.
Та не виходь мені з двору,
я до лікарні йду, до хворих.

Розпукує Люба повіки — ні Мишка тобі, ані Віті...
Один баян на дивані нишком зітхає та чутно, як у саду
пармен золотий наливає.

Чи то тиша тишу колише, чи сивий сон куделю свою
чеше?..

Тепло Любі плинути.

— Вставай-но, донечко,—
будило Любу сонечко,—
стели хату зіллям,
завтра неділя;
квіти цвітуть,
бджілки гудуть...
Теплий сон улесливо
ходить перелесником.
Люба ловила його,
ловила —
очі розкрила.

Дивним дивом заграла світлиця, коли арфою прочинилися двері і тихцем з'явився Мишко...

Дивиться Люба й очам своїм не вірить — слідом за Мишком, переступаючи поріг, навшпиньки ввіходять промені — фіалкові, смарагдові, вишневі...

Слухає Люба і вухам своїм не довіряє, — у райдужній музиці променів, ніби подруги в білих запасах, світлицею хороводять квіти. А в порозі, в киптариках смушевих, скрипучими басами золотострунять довгошії гусаки...

Та ледь Мишко торкнувся баяна, як усі промені переплелися в «Аркан» дивозвукий...

Заструменів, зав'юнився поміж стільцями танок, звихрено поблискуючи гострими топірцями. Затанцювали стільці. Забряжчали на миснику полумиски. Півні на рушниках заспівали... І, сяйнувши колінами, танок розтанув:

Устань, устань, подоляночко,
промий очі, наче скляночки...

А на останку, коли Мишко решетував срібні тріолі «Маленьких лебедів», сестричка не стерпіла, плигнула з ліжка і промережила зеленою долівкою своє лебедине «па».

Протирає Люба повіки, виходить до повітки — м'ята пахне, пахне черідка...

А біля тину — любисток з ружиною перекликаються.

Ромашка слухає — посміхається...

І котик Жмурко
зранку
поласував би сметанки,
зіскочив з піддашка
і не второпа — де Люба,
а де ромашка?..

Жмурко з квітника — та до хати... А песик Трезор із хати — та до квітника...

— Нема? — очима питає.

— Нема! — очима одказує.

Жмурко — до курника. Трезор — до гусника.

— Нема? — дряпнув дверці.

— Нема! — одлепетав півень.

— Нема? — заскімлив біля койця...

— Нема! — прогелготав гусак.

Сів Жмурко на драбині і гризе собі лікті — немає Люби...

Сів Трезор на порозі і шкребе поза вухами — немає Люби...

— Та куди це ти, Любо,
з рушником вийшла? —
дивувалася лутова вишня...
— Ой, куди це ти, доню,
так рано-рано? —
питалися бородаті тумани...
— І куди б це вона,
спросоння? —
посмикували за косички
причепи-соняхи...
Знала тільки
погорблена доріжка,
що вела Любу до річки...
А ще знала —
тиха водичка,
бо умивала Любине личко...

IV

Од Любиного лица усміхнулася світлиця. Од вустоньок
пишних — зрум'яніла вишня...

Одягнула Люба запаску
та й пішла гусятам по ряску.
У вершині ряску ловила,
тарілку у воду впустила...
Шукала тарілку, шукала,
зеленої жаби злякалась.
Та й прийшла додому без
ряски,
розказує гусям казку.
Гуси гелготали похмуро,
мовляв, розкажи те курям.

Відчинила Люба курника — закудкудакало подвір'я.
Відчинила гусника — загелготало тирло.

Ложкою

вдарила в казанок —
Трезор на веранду прибіг,
скликає Галаган курок,
розпочинають
з арифметики урок.
Хто на поріг сів,
Жмурко — на канапку.
А на стілець Люба посадила
Мишкову шапку.

Сама — вчителька,
ходить по класу.

— Ану тихше,
сокорухи!..

Коцький, розкажуй,
що вчив,
що було задано додому?
А ти, слухай! —
та шапку — лінійкою.—
Не лілуйся!

А то сіла,
опустила вуха...
Коли глядь,
а на порозі —
бабуся.

Яблука принесла в кошику.
— О, ще одна спізнилась.
Ану — до дошки!
Ану — повтори,
скільки яблук у твоєму кошику?

— Три...
— А ти, чубатий, не сокори!
А скільки учнів у класі?
— Три...
От і не знаєте. Сідайте.
Давайте-но свої зошити;
Коцькому — двійка...
Галаганові — лінійка...
А нам — яблук півкошика.

VI

Вишиває Люба, вибирає... Чорним вишиває — ластівки літають. Червоним — півні співають...

Голкою та ниткою.
Праничком та ніжкою.
Хрестик в'ється квіткою,
сосонка — маніжкою.

Стелеться луна ярами. Хміль кучерявиться берегами.

Цок! Цок! —
Праничок,
білить Люба фартушок.

Наче бубон голубий,
перегукує ставок:
цок!.. цок!..
Перехлюпує водицю,
розстеляє на травицю...
Котить сонце колобок
на лужок,
на фартушок —
цок! цок!
Перекочує,
білує,
пражить,
праскою прасує
фартушок-білявичок.
Перегукує ставок:
цок! цок!

Випирає Люба, вишиває... Чорним вишиває — ластівки
літають. Червоним — півні співають...

І на фартушку.
І на рушничку.
Голкою та ниткою.
Праничком та ніжкою.
Хрестик в'ється квіткою,
сосонка — маніжкою.

Тільки став перехлюпує та садок перегукує.

VII

У кого канікули,
а Любі немає коли.

Є два братики,
і ті по закутках...

Мишко,
одне знай,
 понад дахами
ганяє білих турманів
 дні за днями...

І Вітя-заблуда
карасі вудить.
А тут —
 і в хаті прибери,
А тут —
 і їсти навари
поросяттам,
гусеняттам,
ще й тим курочкам чубатим
в золотій накрапинці,
щоб несли по крашанці.

Песик Трезор —
 м'ячиком,
котик —
 хвіст калачиком,
в'юнять попід ноги,
не дають дороги...
Кожне просить
 борщику
в полив'янім горщику.

Одне-їсти,
друге-пити,
треба кожному вгодити.

Люба —
в білім фартушку
на подвір'ї-моріжку,
в чепчиківі-дзвонику,
з довгим ополоником
варить гречку,
кришить хвоц —
кому каша,
кому борщ.

Поставила стільчика під грушею Люба. Фартушком застелила. Вмостила Жмурка і Трезора. А сама — по тарелі. Рип у сні, а в комірчині шамрає щось... Відхиляє двері, аж там Мишко з Вітею щільника з ринки уминають...

- Дайте мені!..
- Ти не вмивалася...
- Ба й умивалася!..
- Бо й не вмивалася!..
- Ба й умивалася!..

Доки Люба з хитрунами сперечалася — од щільника тільки жуйка зосталася...

Летіла бджілка
через повітку
пастися в балку
на черідку...
Летіла, летіла —
крильця зболіли,
спочити сіла на квітку.
Люба мерщій —
у повітку,
одягнула
капельюх-сітку.
Дала в коритці
кравлю водиці,
поклала
грушку-медуницю.
Бджілка напилася,
поїла,
розправила крильця,
повеселіла.

І через пліт,
мов вертоліт,
у зелен-світ,
у садок...
А Любуся
скік-скок:
«Бджілці —
крапелька водиці,
бджілці —
грушка-медуниця,
а мені — медок!
а мені — медок!»
Скік-скок...

IX

Ледь-ледь ранкове сонце ковзне по затінених череватих вибалках, як серпневий степ уже припражує своє пшеничне молоко. Непомітними брижами воно підступає до огра-

нених дубових лісосмуг і, хлюпнувши в їхні розпечені вінця, спінено вихоплюється аж до сизих обріїв.

Любить співати Люба оту зарум'янілу пахучу ярінь...

В неділю Люба
на дозвіллі
в балці збирала зілля.
Ромен збирала —
у кошик клала,
а калину
в пучечки в'язала.
В'язала-збирала,
колючку загнала,
дві сльозини,
що дрібен горошок,
одна на личко впала,
друга — у кошик...
Ставила Люба
на стежку кошик,
рвала на стежці
подорожник.
Клала до ніжки,
пригортала,
петровими батогами
в'язала.

Шкандибає Люба через посадку.

Шкандибає з кошиком через балку...

І ніхто того не бачить...

І ніхто про те не питає...

Тільки вітрець-легіник, вірний гінець Любин крутнувся-звинувся... Повідав садкові молодому. Поскаржився городові старому.

Пожурилися обидва. Скрушно порадилися обидва та й послали на підмогу стежинку моторну.

Не збралась Люба з думками,
а стежина —
перед ногами...
Узяла Любу за руку,
та через яр,
та через луку.

Снує-петляє,
будяки обминає...
Понад став узгір'ям
веде до свого подвір'я...
А навстріч —
Жмурко притьмом.

А навстріч —
Трезор хвостом
пряде, перебирає,
аж присідає...

Обидва Любу зустрічають.
А ще як повиходили
з подвір'я квіти,
то й ніжка
перестала боліти.

Х

Ой леле!
Ой горе! —
Трезор захворів...
Що Люба не дає —
і в рот не бере;
хліба не їсть,
молока не п'є.

53780 6008

Лежить на кабиці!
(Чи не болить у сірка голова?) —
покректує...

Підійде до криниці
з покришки
водицю-крижаницю
(Чи не пропасниця бува?)
похлептує...

Люба в зажурі,
Люба тямку не добре,
міряє температуру,
ще, дивися,
візьме та помре...
Хутко по тачку —
прожогом,
мов і карета
швидкої допомоги...
Зчинився лемент
біля порога.

Кури, перепитуючи:
— Куд-куди?!
Куд-куди?! —
патьякають.

Качки, перебріхуючи:
— Так-так-так!
Так-так-так! —
потакують...
Люба — за хворого
та в погрібник,
у свою амбулаторію...
Шприци бере,
вату бере,
спирту немає —
дістає лимонаду,
робить Трезорові
місцеву блокаду...

Трезор скавчить,
Трезор гарчить,
зціпивши зуби...
— Що за згуба? —
дивується Люба, —
Звідки? —
Компрес —
до лоба,
під боки —
грілку...

Коли глядь
на сковорідку —
он яка хвороба!
А він, капосний,
з'їв курячу гомілку...

XI

Поза в'язом
зеленополим,
розмерженим
на паркан —
у брилях,
за частоколом,
що не вулик —
Мишків баян,
перезвукує,
перегукує...
Цілий день
бджолиний лет.
Ну, а ніччю
Трезор погукує,
стерезе для Люби мед.

ХІІ

Зататакав, задеренчав татків мотоцикл... І поплила у вечірньому тумані через подвір'я колиска, повно похитуючи темно-зеленими м'ячами. А Люба підстрибує та все приспівує:

Ой тини-тини-тини! —
везе тато кавуни,
чорні тумани!..
Мишко ганяв голубів,
Мишко гулю набив...
Ой тини-тини-тини! —
чорні тумани...
Вітя вудив карасів,
Вітя раків наловив,
замочив штани...
Ой тини-тини-тини! —
привіз тато кавуни.
Віті — булька!
Мишку — гулька!
Мені — кавуни!
Ой тини-тини-тини! —
чорні тумани...

Тихо спадають сутінки. Пахне молоком вечір... Оговтався і старий город. Тільки садок шамрає щось, перешіптується із зірками.

Чи то тиша тишу колише, чи сивий сон куделю свою чеше?..

Тепло Любі плинути.

11 коп.

Малюнки Л. Іванової

ДЛЯ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО
ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Гончарук Захар Власович
ХОЗЯЮШКА
(На українском языкє)

Редактор *В. Малишко*. Художній редактор *Г. Мороз*.
Технічний редактор *В. І. Шибик*. Коректор *Т. О. Крижна*.
Здано на виробництво 26. III. 1969 р. Підписано до друку
9. VI. 1969 р. Формат 70×90^{1/16}. Папір офс. № 2. Фіа,
друк. арк. 1,5. Обл.-внд. арк. 1,5. Умовн. друк. арк. 1,76.
Тираж 108 000. Зам. № 341. Ціна 11 коп.
Видавництво «Веселка». Київ, Кірова, 34. Друкофсетна
фабрика «Атлас» Комітету по пресі при Раді Міністрів
УРСР. Львів, Зелена, 20.

7—6—2

96—69М